

СКОПЈЕ

2011

СТРАТЕГИЈА ЗА ИНТЕНЗИВИРАЊЕ НА СОЦИЈАЛНАТА ИНКЛУЗИЈА НА РОМИТЕ ВО СИСТЕМОТ НА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2012 – 2014 г.

Стратешки приоритети на МТСП:

- 1. Интензивна промоција и примена на превентивни мерки за намалување на бројот на граѓани Роми кои се вклучени долгорочно во системот на социјална заштита.*
- 2. Развој на капацитети и програми за нудење на социјални услуги на Ромската заедница на локално ниво.*
- 3. Јакнење на процесот на Вон-Институционална заштита, развој на постојните и изнаоѓање на нови форми на Вон-Институционална заштита.*
- 4. Подобрување на квалитетот на услугите на институциите за Ромската заедница во рамките на институционална заштита.*

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

СКОПЈЕ 2011

Оваа публикација е изразботена со помош на Европската унија. Содржината на оваа публикација е одговорност единствено на Bernard Brunhes International и на никаков начин не ги одразува гледиштата на Европската унија.

СОДРЖИНА

1. **ВОВЕД / Контекст и профил на Ромската заедница во Република Македонија**
2. **ВИЗИЈА**
3. **ОБЛАСТИ НА ДЕЛУВАЊЕ**
4. **СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ**
5. **ПРОБЛЕМИ И ПОТРЕБИ**
6. **ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА**
7. **ПРОЕКТИ /МЕРКИ И КЛУЧНИ АКТИВНОСТИ/**
8. **ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ И ИНДИКАТОРИ**
9. **БУЏЕТ**
10. **ПЛАН ЗА АКЦИЈА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈА ЗА ИНТЕНЗИВИРАЊЕ НА СОЦИЈАЛНАТА ИНКЛУЗИЈА НА РОМИТЕ ВО СИСТЕМОТ НА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2012 – 2014 г.**

11. РЕЛЕВЕНТНИ ДОКУМЕНТИ КОИ ОСВЕН НАЦИОНАЛНАТА ПОЗИТИВНА ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА ГО ОБВРЗУВААТ М Т С П И ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ДА ЈА ДОНЕСЕ И ИМПЛЕМЕНТИРА ОВАА ПРОГРАМА

1. ВОВЕД / Контекст и профил на Ромската заедница во Република Македонија

Во последната dekada, globalizacijata, kako svetski proces, me|u drugoto, gi intenzivira i procesite na konstrukcijata i politi~kata artikulacija na etni~kite identiteti. Ovoj trend na internacionalizacija na malcinskite (etni~kite) prava e posebno aktuelen za zemjite vo tranzicija, koi go imaat statusot na kandidati za ~lenstvo vo EU ili pak te`neat da go dobijat. Sekako vakvata zalo`ba ja modelira i agendata na standardi i kriteriumi, koi treba da gi vgradat ovie zemji vo svojata legislativa zaradi afirmacija i za{tita na ~ovekovite prava. Iskustvenite soznanija uka`uvat deka tradicionalniot pristap vo re{avaweto na “malcinskite” pra{awa, koga se vo pra{awe Romite, ne gi dava o~ekuvanite rezultati. Imeno sostojbata so Romite, vo odnos na drugite etni~ki zaednici, sosema se razlikuva, pa vo taa smisla vakviot pristap, ne ja apsolvira ovaa problematika na efikasen na~in. Tokmu zatoa, za ovie zemji, se nametna i potrebata od izgotvuvawe posebni nacionalni strategii za Romite, koi treba da izlezat vo presret na specifi~nite potrebi i problemi, so koi permanentno se soo~uva ovaa etni~ka zaednica. Imeno, motivot za koncipirawe, eden vakov dokument, posveten isklu~ivo na Romite, e determiniran od potrebata, da se osmisli, seopfatna i konzistentna politika, koja }e gi identifikuva krucijalnite temi i problemi, koi referiraat na oddelni specifiki kaj ovaa grupa, no vo ramkite na globalno definiraniot klu~en razvoen trend. Sekako strategijata treba da ponudi i konkretna operacionalizirana programa na implementacija na promoviranata politika, kako i da gi poso~i subjektite, odnosno nositelite na taa zacrtana politika.

Iako vo odnos na Romite, kako etni~ka zaednica, Republika Makedonija ima napraveno zna~itelno pozitivno is~ekor, vo odnos na drugite dr`avi, sepak, vo spomenatiot kontekst, taa ne e isklu~ok. Poto~no Republika Makedonija, sledej}i go pravecot na politi~kiot kurs zacrtan od instituciite na Evropskata Unija, se pridru`uva kon zemjite koi poka`aa podgotvenost za izrabotka na vakov strate{ki dokument koj promovira princip na aktivna za{tita na pravata na Romite. Ova ne zna~i za dr`avata samo moralna obvrska, tuku gri`ata za Romite e i nejzina zakonski regulirana dol`nost. Imeno gri`ata na dr`avata referira na dol`nost da se po~ituvat navedenite

права преку соодветна legislativa, но и да се обезбеди nivna institucionalna заштита преку administrativni i други мерки neophodni за potpolna realizacija на proklamiranite права.

Osnovnite predizvici кои се identifikuvaaт od zemjite ~lenki, a кои се visokokompatibilni со merkите i politikите кои edna др`ava би trebalo да gi prevzeme i, во odnos на Romite, се slednive:

- sozdavawe uslovi за zgolemuvawe на integriranosta во pazarot на trudot на podolgoro~no nevrabotenite i rizi~nite grupi кои се siroma{ni i socijalno isclu~eni;
- obezbeduvawe seopfatni sistemi на socijalna заштита кои nudat minimum sredstva кои obezbeduvaat dostoinstven `ivot, но istovremeno ja otstranuvaat demotiviranosta за barawe rabota;
- razvivawe на programi за kontinuirana edukacija posebno на rizi~nite grupi i nadminuvawe на predvremenoto napu{tawe на obrazovniot sistem;
- podobruvawe на kvalitetot i pristapot до javnite uslugi posebno zdravstvoto, socijalnite uslugi, domuvaweto i transportot;
- nadminuvawe на visokiot stepen на socijalna ekskluzija i diskriminacija, osobeno на oddelni etni~ki grupi, kako i на Romite, но i други rizi~ni grupi kako luje кои `iveat во institucii i licata со posebni potrebi;
- jaknewe на politikите кои davaat poddr{ka на semejstvoto, socijalnite mre`i i заштита на pravata на decata

Со површина од 25.713 km², земјата во декември 2007 имаше популација од 2.045.177 жители населени во 85 општини. Според пописот во 2002 год. 62% од вкупниот број на население беа Македонци, 25.2% Албанци, 3.9% Турци, **2.7% Роми**, 0.2% Срби, додека други групи ги пополнија останатите 3.8%. Како одраз на овој мултиетнички состав, уставот на државата содржи одредби кои ги гарантираат правата на националностите. Ромите се признаени како националност со сите постапни права, слободи и заштита од дискриминација. Лоцирани во урбани области најголемиот број² на жители Роми се во Скопје, Прилеп, Куманово, Битола, Тетово, Гостивар, Штип, Кочани, членови на оваа националност се идентификувани во повеќе од 50 општини.

Владата спроведе активни мерки за вработување насочени кон најранливите групи на пазарот на трудот, т.е., млади лица под 27 години, жени, постари работници, деца без родители, самохрани родители и лица кои им припаѓаат на обесправените групи.

МТСП го воспоставува системот за социјална заштита, олеснувајќи го функционирањето, и обезбедува услови за имплементација на активностите за социјална заштита. МТСП подготвува годишни програми и го планира буџетот за имплементација на активностите за социјална заштита. Во државата постојат 30 центри за социјална заштита, секој од нив ги покрива потребите за социјална заштита на населението од териториите на неколку општини.

Министерството за образование и наука, преку Дирекцијата за развој на образованието на јазиците на припадниците на заедниците го третира прашањето за правото на образование на јазиците на припадниците на заедниците. Генералната обврска дека сите деца треба да завршат средно образование е образовен поттик за сите граѓани, но поради недостаток на програми за поддршка ова барање е тешко да се исполни од страна на маргинализираниот дел од населението. Улогата на центрите за вработување е да им помогнат на работодавците да ги идентификуваат и селектираат учесниците во обуките, врз основа на барањата на работодавците. Постои систем на државни стимулации за работодавците кои организираат стручна обука. Локалните служби за вработување може да ги ко-финансираат трошоците поврзани со обуката на секој учесник.

Законот за здравствена заштита го воспоставува националниот систем на задолжително државно здравствено осигурување. Лица евидентирани како невработени треба да имаат пристап до здравствено осигурување. Според законот, корисниците на задолжително здравствено осигурување имаат право на примарна здравствена заштита.

Ромите се многу активни на политичката сцена: постојат девет Ромски политички партии, и во владата и во опозицијата. Како резултат на локалните избори, еден градоначалник, еден претседател на Совет на општина и 25 советници од ромска националност работат во советите на општините Бутел, Дебар, Гази баба, Гостивар, Кичево, Кочани, Куманово, Шуто Оризари, Скопје, Штип и Веница.

Постојат голем број на претставници кои се на позиции на највисоко ниво во јавните институции: еден пратеник, еден министер без ресор, еден заменик-министер (правда), Градоначалникот на Шуто Оризари, неколку високи државни службеници во министерствата и советник во канцеларијата на Народниот правобранител.

Околу 120 Ромски НВО целат кон тоа да го подобрат статусот на образованието кај Ромите, и последователно, да придонесат за надминување на крајно неповолната социо- економска ситуација на Ромската заедница. Некои од

Ромските НВО се сконцентрирани на заштита на човековите права, подигање на свеста кај Ромските граѓани за нивните права и механизми за заштита, нудејќи им правна заштита во случаи на прекршување на човечките права. Некои Ромски НВО се фокусирани на жените, децата или се Младински Ромски организации. Дел се занимаваат со Ромскиот јазик и културолошки прашања. Ефективните активности за градење на капацитети им помогнаа на Ромските НВО да развијат силно јадро на добро обучени активисти, со адекватно знаење, вештини, и мотивација да ги прифатат предизвиците во нивните заедници и да помогнат во барањето на решение за постоечките проблеми.

Во земјата постојат две локални телевизии кои емитуваат програма на Ромски јазик и некои од програмите на овој јазик се вклучени во програмата на државната телевизија. Изучувањето на Ромскиот јазик во основното образование е изборно.

Опсегот на различни дијалекти на Ромскиот јазик го оневозможи создавањето на еден единствен јазик на Ромите во Република Македонија. Голем број на групи во некои општини дома не зборуваат на Ромскиот јазик, туку говорат македонски, албански и турски јазик.

Неколку легални бизниси имаат сопственици или менаџери Роми, но бројот на големи компании чии акционери се Роми е ограничен на помалку од 20.

Претходно наведените податоци се официјални и се објавени од страна на Државниот завод за статистика во 2008 година како и во официјалниот извештај на Државниот завод за статистика од Пописот спроведен во 2002.

2. ВИЗИЈА

„Ромите во Република Македонија се вклучени во општествените текови и придонесуваат кон социјална сигурност и благосостојба.“

3. ОБЛАСТИ НА ДЕЛУВАЊЕ

1. Афирмација на Превенцијата во Социјалната Заштита
2. Продолжување со процесот на децентрализација во областа на Социјална Заштита
3. Поефикасно остварување на правата на парична помош
4. Унапредување и развој на услугите од Вон-Институционална Социјална Заштита
5. Подобрување на Институционална Социјална Заштита

4. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ

1. *Интензивна промоција и примена на превентивни мерки за намалување на бројот на граѓани Роми кои се вклучени долгорочно во системот на социјална заштита.*
2. *Развој на капацитети и програми за нудење на социјални услуги на Ромската заедница на локално ниво.*
3. *Јакнење на процесот на вон институционална заштита, развој на постојните и изнаоѓање на нови форми на вон институционална заштита.*

4. Подобрување на квалитетот на услугите на институциите за Ромската заедница во рамките на институционална заштита.

5. ПРОБЛЕМИ И ПОТРЕБИ ПО ОБЛАСТИ НА ДЕЛУВАЊЕ

Земјата ги презеде обврските во врска со донесувањето и спроведувањето на законодавството на Заедницата во врска со одреден број на ЕУ политики. Европската Унија има силна правна рамка за борба против дискриминација на Ромите, врз основа меѓу другото, во член 13 од Договорот на Европската заедница, Директивата 2000/43/ЕС на расна еднаквост и Директивата 2000/78/ЕС со која се забранува дискриминација при вработување и стручни обуки.

Земјата корисничка е член на Декадата за вклучување на Ромите 2005 – 2015, како политички ангажман од европските влади да се подобри социо-економски статус и социјална инклузија на Ромите, здружување на владите, меѓувладини и невладини организации, како и Ромското граѓанско општество, да се забрза напредокот кон подобрување на благосостојбата на Ромите и да се разгледа таквиот напредок на транспарентен и мерлив начин. Министерството за труд и социјална политика во 2004 год. ја објави Стратегијата за Ромите, целосно подржана од владата, со која се уредуваат Националните акциони планови за образование, здравствена заштита, вработување и домување, годишно ревидирани и ажурирани. Во периодот 2011-2012 земјата корисничка претседава со Ромската декада и го организира секретаријатот на претседателството на Декадата.

Во однос на секторот на вработување, извештајот на ЕК за напредокот за 2009 година ги имаше следните забелешки во однос на моменталната состојба на работите:

“Ромите продолжија да бидат најобесправената етничка група. Невработеноста меѓу Ромите беше сеуште на највисоко ниво (толку високо колку 73% споредени со околу 30% од целокупната популација). Ромите продолжија да имаат најмалы примања (околу 63% живеат под прагот на сиромаштијата) и највисока стапка на смртност. Се проценува дека две третини од ромските домаќинства живеат под прагот на сиромаштијата.

Во однос на етничката припадност, 65% од евидентираниите невработени се Македонци, 23% Албанци, 4% Турци, и 5% Роми. Истражувањето на УНДП покажува дека кај ромската популација стапката на невработеност е 79%, но според ромски невладини организации, вистинската бројка изнесува повеќе од 90%.

Извор: UNDP, Извештај за обесправеност- фокус на Ромите, 2006

Само 8% од работоспособните Роми (постари од 15) се вработени или самовработени, или во формалната или неформалната економија, само 7% од Ромите во оваа возрасна група имаат полно работно време и 68% од вработените Ромите се ниско квалификувани работници.

Стапката на сиромаштија кај Ромите е близу трипати повеќе од националниот просек: повеќе од 88% Ромите живеат под прагот на сиромаштија, додека целокупниот национален просек изнесува 30% на луѓе кои живеат под прагот на сиромаштија. 96% од Ромските семејства не поседуваат никакво земјоделско земјиште, држејќи ги далеку од извори на храна за егзистенција. Ниското ниво на образованост и високата стапка на невработеност ја истакнуваат сиромаштијата на Ромите.

Што се однесува до образованието, извештајот на ЕК од 2009 истакнува дека:

“Бројот на деца Роми кои посетуваат настава сеуште беше мал а стапката на напуштање на училиштата висока.. Сегрегација на учениците Роми се уште се практикува. Практиката на испраќање ромски деца со потешкотии во учењето во специјални институции за ментално хендикепирани деца продолжи. Бројот на Ромите децата на улица е во пораст. Воведувањето на задолжително образование за децата до 18 годишна возраст се смета дека придонесе за намалување на социјалната исклученост. Преземени се чекори за намалување на високата стапка на напуштање во раните години на образование . Проект имплементиран од страна на Министерството за труд и социјална политика овозможи за 243 ромски деца на возраст од 4 и 5 години да бидат вклучени во предучилишно образование. „Сепак, голем број ромски деца, девојчиња од селски средини и децата со посебни потреби се уште не го завршиле своето образование.“

Како афирмативни активности за ученици Роми, владата донесе одлука дека сите Ромски ученици кои аплицираат за средно образование треба да бидат запишани на во средните училишта и тие стимулативни селекциони критериуми треба

да се применат кога Ромските ученици аплицираат за средно училишта каде што се пријавуваат најголем број на кандидати. Државните универзитети имаат дефинирано квоти за запишување на студенти Роми кои рефлектираат дел од целовкупното Ромско население. Пристапот на студентите Роми до државните стипендии за повисоко образование беше подобро преку поедноставување на процесот за аплицирање. Преку здружен проект на Министерството за образование и наука и Институтот отворено општество, 650 студенти Роми во 1^{ва} година од средното образование беа наградени со стипендии како стимулативна мерка за стимулирајќи го нивното успешно завршување на нивното образование. Програмата за поддршка за Ромаверзитас, преку грантови и менторства, ги поддржува сите студенти Роми на општествени науки. Сепак, објавениот број⁴ на студенти Роми на додипломски студии во 2007/2008 беше 184, помалку од 0.3% од вкупно 62.935. Бројот на дипломирани во 2008- 30 од вкупно 10.838 го покажува истиот мал процент.

Во врска со специфичната ситуација во секторот за домување, Роми кои живеат во оваа земја се ситуирани и нема патувачки групи меѓу оваа популација, иако официјалните статистички податоци за динамиката на движење за 2006 година покажуваат дека процентот на миграција на Ромите е највисока во споредба со другите етнички групи во земјата. Повеќето од Ромите живеат во населби групирани во преполн градски "град од колиби" населби лоцирани понекогаш блиску до центарот на градот, но обично во периферијата . Доминантни карактеристики на овие области се несоодветни услови за живеење, недостасува водоснабдување и канализација, недостаток на пристап до образование и здравство и други социјални услуги, кои, заедно резултираат со немање на пристап до вработување во градот, го затвораат магичниот круг на сиромаштија, исклученост и маргинализација. 36% од Ромските домаќинства немаат пристап до соодветно домување, живеат во срушени куќи или во сиромашни квартали , кои не ги исполнуваат барањата за домување класифицирани да бидат во добра состојба.

Кога е во прашање здравствениот сектор, ситуацијата на Ромската популација може да се поврзе со условите за живот и некои традиционални обичаи.

Како ако најчести проблеми се регистрирани, рани бракови и рано мајчинство, поврзани со несоодветното планирање на семејство.

UNICEF објави дека 41% од анкетираниите помлади ромски семејства имаат 3-5 деца, 3% имаат над 5 деца, додека 56% имаат 1-2 деца. Податоците од Институтот за здравствена заштита на мајките и децата покажуваат повисока смртна

стапка кај Ромската популација 19.3 на 1000 живородени, во споредба со 9.8 на 1000 живородени кај целокупната Македонска популација.

Извор: ⁴Државниот завод за статистика, Статистички преглед- Население и социјални статистики, 2009

МТСП е насочено кон спроведување на законската обврска на единиците на локалната самоуправа за донесување на програми за потребите од социјална заштита на граѓаните од нивното подрачје, кои треба да се во согласност со Националната програма за развој на социјалната заштита 2011-2021 година. Согласно со Законот за социјалната заштита, општините можат да утврдат и други права во областа на социјалната заштита, како и да обезбедат остварување на право во поголем обем од утврдениот со законот, како и други облици на социјална заштита.

Со цел за имплементација на Стратегијата за Роми распределени се средства во буџетите на Министерството за транспорт, Министерството за труд и социјална политика, Министерството за образование и наука, Министерството за култура и Министерството за здравство. Средствата за 2010 година изнесуваат околу 466,000 евра.

Осум општини имаат развиено акциони планови за подобрување на статусот на Ромите и тоа : Шуто Оризари (акциони планови за вработување и домување); Тетово, Гостива, Битола и Прилеп (вработување); Куманово, Штип и Делчево (за сите четири области – образование, вработување, здравство и домување).

Деветнаесет општини го имаат потпишано Меморандумот за разбирање со владата за заедничко имплементирање на Стратегијата за Ромите: Арачиново, Берово, Битола, Чаир, Дебар, Делчево, Кичево, Кочани, Кратово, Крива Паланка, Куманово, Пехчево, Прилеп, Старо Нагоричане, Штип, Свети Николе, Тетово, Велес, Веница.

Прашањата за Ромите се главните текови во сите активности на ЕУ и инклузијата на Ромите е поддржана преку активности финансирани од повеќе финансиски механизми на ЕУ. Самитот на Европската платформа за инклузија на Ромите на 24^{ти} април 2009 година ги предложи десетте Заеднички основни принципи за инклузија на Ромите со цел насочување на институциите на ЕУ и земјите-членки, земјите кандидати и потенцијалните земји кандидати, во нивното создавање и имплементирање на нови политики или активности.

Конкретни проблеми кои се предмет на третирање на оваа програма:

- Значителен дел од Ромската заедница не ги познава правата и поради тоа не е во можност да ги користи правата од системот за Социјална Заштита.
- Децата Роми претставуваат мнозинство од вкупниот број на деца на улица
- Голем број на малолетнички бракови кај Ромската заедница
- Значителен број на граѓани Роми не поседуваат соодветна лична документација што го ограничува нивното вклучување во системот на Социјалната Заштита.
- Недоволен капацитет на ЕЛС за подготовка и имплементација на локални програми во областа на Социјалната Заштита.
- Постои потреба од продолжување на процесот на Децентрализација на Социјалната Заштита, со поголемо учество на локалната самоуправа и поголема достапност на социјалните услуги на локално ниво
- Постои потреба од Зајакнување на капацитетите на установите за социјална заштита за подобро таргетирање на социјално загрозените групи и подобрување на квалитетот на услугите.
- Постои потреба и од проширување на мрежата на вон институционалните форми на заштита

6. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 1: Намалување на бројот на материјално необезбедени Ромски семејства

Краткорочна цел 1.1. Вклучување во активните мерки за вработување

Краткорочна цел 1.2. Зголемено искористување на јавните работи на локално ниво за Ромски лица кои тешко може да се вклучат на пазарот на трудот

Краткорочна цел 1.3. Зголемување на степенот на образование на Ромската популација

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 2: Зајакнување на капацитетите на социјалните установи за подобро таргетирање на социјално загрозените групи и подобрување на квалитетот на услугите

Краткорочна цел 2.1. Воспоставување на систем на лиценцирање на стручните работници во установите од социјална заштита.

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 3: Проширување на мрежата на вон институционалните форми на заштита

Краткорочна цел 3.1. Поголемо вклучување на целната група во креирање на политики за социјална заштита.

Краткорочна цел 3.2. Збогатување на вонинституционалните форми на заштита

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 4: Да се подобри информираноста на Ромската заедница во однос на остварување на правата и обврските од социјалната заштита

Краткорочна цел 4.1: Утврдување на бројот на семејстава и лица во социјален ризик, кои не ги остваруваат правата од Социјалната заштита до крај на 2012 год

Краткорочна цел 4.2: Да се опфатат најмалку 10% од утврдениот број на семејства и лица во социјален ризик во едукативно-информативни активности во период 2013-2014 год

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 5: Намалување на бројот на деца Роми на улица

Краткорочна цел 5.1: Утврдување на состојба, мапирање и вклучување на најмалку 1/3 од утврдената бројка на деца на улица во државата, во општини на годишно ниво во период 2012-2014.

Краткорочна цел 5.2: Јакнење на капацитетите на најмалку 5 центри за соц. работа на годишно ниво за работа со деца на улица во период 2012-2014

Краткорочна цел 5.3: Проширување на мрежата за вон институционална заштита преку отварање на најмалку 1 дневен

центар за деца на улица во период 2012-2014

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 6: Намалување на бројот на малолетнички бракови кај Ромската заедница

Краткорочна цел 6.1: Подготовка на програми за превенција и јакнење на родителските капацитети за период 2012-2014

Краткорочна цел 6.2: Мапирање и утврдување на состојба во 3 општини за период 2012-2014

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 7: Намалување на бројот на не евидентирани Роми кои поради недостаток на потребната лична документација не се во состојба да остваруваат права од социјалната заштита

Краткорочна цел 7.1: Мапирање и утврдување на состојбата за период до крај на 2012

Краткорочна цел 7.2 Обезбедување на техничка и финансиска помош до 10% од утврдената бројка на годишно ниво за период 2012-2014 година

Краткорочна цел 7.3: Подобрување на информираноста на Ромската заедница за можностите за вадење на лична документација заради остварување на права од соц.заштита за период до 2012

7. МЕРКИ И КЛУЧНИ АКТИВНОСТИ / МОЖНИ ПРОЕКТИ

Клучни активности и мерки односно можни проекти во однос на ***Намалувањето на бројот на материјално необезбедени Ромски семејства*** се:

- Истражување и Анализа на Ромски семејства во социјален ризик во 10 општини каде Ромско население е застапено во значителен број
- Креирање и имплементација на едукативно информативни програми за да се подобри информираноста на општините за можноста за ангажирање на корисници на СПП за вршење на јавни работи
- Вклучување на децата од Ромските домакинства, корисници на СПП, во програма за условени парични трансфери за средно образование

Клучни активности и мерки односно можни проекти во однос на ***Зајакнувањето на капацитетите на установите за социјална заштита за подобро таргетирање на социјално загрозените групи(вклучително и Ромите) и подобрување на квалитетот на услугите*** се:

- Развој на плурализацијата во обезбедувањето на социјалните услуги
- Развој и имплементација на едукативна програма со вклучени критериуми, параметри за квалитет и стандарди за лиценцирање на стручните лица во установите за социјална заштита
- Отпочнување со процесот на лиценцирање на стручните лица во установите за социјална заштита

Клучни активности и мерки односно можни проекти во однос на ***Проширување на мрежата на вон институционалните форми на заштита се:***

- Креирање на ЛАП /Локални акциони планови за интензивирање на социјалната инклузија на Ромите во системот на СЗ со кои ќе се утврдат потребите од услуги во областа на Социјалната заштита на локално ниво со посебен акцент на Ромската популација ќе се направи анализа и ќе се утврдат локалните капацитети
- Подготовка и имплементација на програма за едукација на административните капацитети на ЕЛС

Клучни активности и мерки односно можни проекти во однос на ***Подобрувањето на информираноста на Ромската заедница во однос на остварување на правата и обврските од социјалната заштита се:***

- Истражување и Анализа на Ромски семејства во социјален ризик кои не ги остваруваат правата од СЗ во 10 општини каде Ромско население е застапено во значителен број
- Креирање и имплементација на едукативно информативни програми за да се подобри информираноста на општините
- Печатење и дистрибуција на едукативно-информативен материјал во 10 општини каде Ромско население е застапено во значителен број

Клучни активности и мерки односно можни проекти во однос на ***Намалувањето на бројот на деца Роми на улица се:***

- Јакнење на капацитетите на најмалку 15 ЦСР /5 на годишно ниво/ за работа со деца на улица во период 2012-2014г.
- Проширување на мрежата за вон институционална заштита преку отварање на најмалку 1 дневен центар за деца на улица до крајот на 2014

Клучни активности и мерки односно можни проекти во однос на ***Намалувањето на бројот на малолетнички бракови кај Ромската заедница се:***

- Мапирање во 3 општини до крајот на 2012

- Подготовка и имплементација на програми во 10 градови каде што Ромите живеат во значителен(за македонски услови) број
- Подготовка на стручна документација за имплементација на програмите

Клучни активности и мерки односно можни проекти во однос на **Намалувањето на бројот на неевидентирани Роми кои поради недостаток на потребната лична документација не се во состојба да остваруваат права од социјалната заштита** се:

- Собирање на податоци од претходно реализирани активности во доменот на обезбедување на лична документација кои може да се искористат за идентификација на неевидентирани Роми
- Формирање 10 локални тимови за идентификација на неевидентирани Роми
- Подготовка на план за акција за намалување на број неевидентирани Роми преку упис во МКР до крајот на 2013
- Изготвување на информативни плакати за вадење на потребна лична документација

8. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ И ИНДИКАТОРИ

Очекувани резултати и индикатори во однос на ***Намалувањето на бројот на материјално необезбедени Ромски семејства се:***

- Да се одреди бројот на Ромски семејства корисници на парични права од социјална заштита
- Да се утврди на образовниот статус и квалификуваност за вработување
- Подобро таргетирање на корисниците за активни мерки за вработување
- Да се подобри информираноста на општините за можноста за ангажирање на корисници на СПП за вршење на јавни работи
- Да се донесе програма за условени парични трансфери за средано образование и да се овозможи поголема вклученост на децата од Ромските домакинства, корисници на СПП

Очекувани резултати и индикатори во однос на ***Зајакнувањето на капацитетите на социјалните установи за подобро таргетирање на социјално загрозените групи(вклучително и Ромите) и подобрување на квалитетот на услугите се:***

- Развој на плурализација во социјалните услуги
- Утврдување на бројот на даватели на социјални услуги
- Издадени лиценци на вработените во установите
- Вклучени до 20% стручни лица на годишно ниво во програмата за континуирана едукација
- Подигање на квалитетот на стручната работа

Очекувани резултати и индикатори во однос на ***Проширување на мрежата на вон институционалните форми на заштита се:***

- Утврдени потреби од услуги во областа на Социјалната заштита на локално ниво со посебен акцент на Ромската популација
- Изготвена анализа
- Утврдени капацитети на локално ниво
- Утврдени форми, модели и начин за развој на социјалните услуги на локално ниво
- Спроведени едукации на административните капацитети на ЕЛС

Очекувани резултати во однос на **Подобрувањето на информираноста на Ромската заедница во однос на остварување на правата и обврските од социјалната заштита** се:

- Дефинирани најмалку 80% од целната група /Утврден број на Ромски семејства и лица во соц.ризик кои не ги остваруваат правата од СЗ / Број на ромски семејства и лица во соц.ризик кои не ги остваруваат правата од СЗ/
- Одржани по 5 инф.средби во сите 10 општини По 3 претставници од сите наведени 12 / Број на средби и број на учесници/
- Организирани 100 Информативно- Едукативни средби со лицата со соц.ризик во 1 год /Број на организирани средби и учесници
- Изработени и дистрибуирани 5000 флаери

Очекувани резултати во однос на **Намалувањето на бројот на деца Роми на улица** се:

- Да се утврди на состојбата
- Да се изврши мапирање
- Да се вклучуат најмалку 1/3 од утврдената бројка на деца на улица во државата, во општински програми на годишно ниво во период 2012-2014.
- Да се зајакнат капацитетите на најмалку 5 центри за соц.работа на годишно ниво за работа со деца на улица
- Да се прошири мрежата за вон институционална заштита преку отварање на најмалку 1 дневен центар за деца на улица до крајот на 2014

Очекувани резултати во однос на **Намалувањето на бројот на малолетнички бракови кај Ромската заедница** се:

- Да се подготват програми за превенција и јакнење на родителските капацитети во насока на запознавање и на родителите и на децата со значењето на бракот
- Да се изврши мапирање во 3 општини
- Да се изготват и имплементираат програми во 10 градови каде што Ромите живеат во значителен број
- Изготвена стручна документација за имплементација на програмите
- Изготвена документација и внесени податоци во системот на СЗ
- Подготвени евиденциони листи

Очекувани резултати во однос на ***Намалувањето на бројот на неевидентирани Роми кои поради недостаток на потребната лична документација не се во состојба да остваруваат права од социјалната заштита*** се:

- Подготовка на предлог-решенија за намалување на број неевидентирани Роми преку упис во МКР/ Изготвени решенија и заведени лица во Матичните книги
- Изготвување на информативни плакати за вадење на потребна лична документација / Зголемена информираност и намален број на лица без документација
- Формирани локални тимови за идентификација на лица / Идентификувани лица без документи, Број на формирани тимови

9. БУЏЕТ

Za sproveduvawe na ovaа programa potrebната suma е _____ denari.

Za sproveduvawe na aktivnostite na ovaа programa za 2012 godina planiraniot buxet е _____ denari, za

2013 godina е _____ denari и za 2014 godina изнесува _____ denari .

Del od ovie sredstva }e bide obezbeden od МТСП del преку finansiska poddr{ka od ЕЛС а del od други izvori

преку спонзорства и donacii.

Buxetot na programava pretstavuva otvorena finansiska konstrukcija.

БУЏЕТ /ТАБЕЛА/

Трошоци по година	Вкупно	ИЗВОРИ		
		МТСП	ЕЛС	ДРУГИ
2012				
2013				
2014				
ВКУПНО				

Пресметката на буџетот е направена во денари при тековен курс на 1 евро од 61,60 денари

10. ПЛАН ЗА АКЦИЈА ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА ЗА ИНТЕНЗИВИРАЊЕ НА СОЦИЈАЛНАТА ИНКЛУЗИЈА НА РОМИТЕ ВО СИСТЕМОТ НА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА 2012 ГОДИНА

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 1: Намалување на бројот на материјално необезбедени Ромски семејства

Мерки / Активности	Очекувани резултати	Индикатори	Рок	Можен имплементатор	Буџет		
					Сума	Можен извор	Коментар

<u>Краткорочна цел 1.1. Вклучување во активните мерки за вработување</u>							
1. Воспоставување база на податоци	Да се одреди бројот на Ромски семејства корисници на СП	Утврден број на корисници на СП од ромска заедница	2012	МТСП, ЦСР	1500000 \$	Заем од Светска банка	
2. Анализа на податоците	Утврдување на образовен статус и квалификуваност за вработување	Утврден број на лица со степен на образование и квалификуваност	2012	МТСП, ЦСР			
3. Вклучување на регистрираните невработени Роми во Програмите за вработување	Подобро таргетирање на корисниците за активни мерки за вработување	Вклучување на најмногу 10% на год.ниво од корис.воактив.мерки	2012	МТСП АВРМ ЦСР		Буџет на МТСП	Средствата ќе се обезбедат од вкупната сума обезбедени за активните мерки за вработување
<u>Краткорочна цел 1.2. Зголемување на степенот на образование на Ромската популација преку формата на условените парични трансфери</u>							
1. Донесување програма за условени парични трансфер за децата од домаќинства корисници на СПП	Поголема вклученост на децата од Ромска заедница во образовниот Процес	Зголемен број на запишани деца во образ.процес и редовно посетување на настава	2012	МТСП,МОН,ЦСР	За 2012 – 180 000.000 ден	Заем Светска банка	Средствата ќе се обезбедат од програмата за Услов.паричен трансфер

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 2: Зајакнување на капацитетите на социјалните установи за подобро таргетирање на социјално загрозените групи и подобрување на квалитетот на услугите

Мерки / Активности	Очекувани резултати	Индикатори	Рок	Можен имплементатор	Буџет		
					Сума	Можен извор	Коментар
Краткорочна цел 2.1.. Воспоставување на систем на лицензирање на стручните работници во установите од социјална заштита.							
1. Спроведување на програма за едукација во процесот на лицензирање и лицензирање на стручните работници во установите за социјална заштита	Подигање на квалитетот на стручната работа	Вклучени до 20% стручни лица на годишно ниво во програмата за континуирана едукација Издадени лиценци на вработените во установите	Крај на 2012	Завод за соц.дејности-Комисија за лицензирање, Сектор за социјална заштита	284.995	Буџет на МТСП за 2012	

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 3: Проширување на мрежата на вон институционалните форми на заштита

Мерки / Активности	Очекувани резултати	Индикатори	Рок	Можен имплементатор	Буџет		
					Сума	Можен извор	Коментар
Краткорочна цел 3.1.. Поголемо вклучување на целната група во креирање на политики за социјална заштита.							

СТРАТЕГИЈА ЗА ИНТЕНЗИВИРАЊЕ НА СОЦИЈАЛНАТА ИНКЛУЗИЈА НА РОМИТЕ ВО СИСТЕМОТ НА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ЗА ПЕРИОДОТ 2012 – 2014 г.

1. Спроведување на детална и длабинска анализа на потребите од соц.услуги На локално ниво преку идентификација на различни групи население: расположливите просторни капацитети:Потенцијалите на лок.организации и институции, можните облици на финансирање и предлози за воспоставување на мрежа на локални центри за дневно и привремено згрижување врз програма за утврдените потреби:	Утврдени потреби од соц.услуги со посебен акцент на Ромската популација	Изготвена анализира Утврдени капацитети на лок.ниво Утврдени форми, модели и начин за развој на услугите на локално ниво Спроведени едукации на административните капацитети на ЕЛС	2012 Во 10 општини	МТСП, координативно тело (мтсп, ЗСД,НВО, ЕЛС)	200.000	Буџет на МТСП за 2012 година (200.000) Средства од УНДП (непознат износ)	Во тек се преговори со УНДП за заедничко финансирање на програмата
--	---	--	---------------------------	--	---------	---	--

Краткорочна цел 3.2. Збогатување на вонинституционалните форми на заштита

1. Развивање на нови форми на вонинституционална заштита и зајакнување на постоечките	Подобрување на соц.услуги за ранливи категории на граѓани во заедницата	Утврдување (дефинирање) на нови форми на вонинституционална социјална заштита и зајакнување на постоечките	2012	МТСП, ЗСД, ДСД, ЕЛС и НВО Координатор МТСП			
---	---	--	------	---	--	--	--

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 4: Да се подобри информираноста на Ромската заедница во однос на остварување на правата и обврските од социјалната заштита

Мерки / Активности	Очекувани резултати	Индикатори	Рок	Можен имплементатор	Буџет		
					Сума	Можен извор	Коментар

Краткорочна цел 4.1: Утврдување на бројот на семејства и лица во социјален ризик, кои не ги остваруваат правата од Социјалната заштита до крај на 2012 год							
1. Анализа и истражување на Ромски семејства во социјален ризик во 10 општини со претежно Ромско население	80% Утврден број на Ромски семејства и лица во социјален ризик кои не ги остваруваат правата од СЗ	Број на ромски семејства и лица во соц.ризик кои не ги остваруваат правата од СЗ	2012	ЦСР, НВО, МТСП, ЈИЗСД	150.000 ден	Буџет на МТСП и донатори	Потпрограма 43
2. Информативни средби на РИЦ, НВО, центрите за СР со заедницата	Одржани по 5 инф.средби во сите 10 општини По 3 претставници од сите наведени 12	Број на средби и број на учесници	Декември 2012	ЦСР, НВО, МТСП, ЈИЗСД			

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 5: Намалување на бројот на деца Роми на улица

Мерки / Активности	Очекувани резултати	Индикатори	Рок	Можен имплементатор	Буџет		
					Сума	Можен извор	Коментар
Краткорочна цел 5.1: Утврдување на состојба, мапирање и вклучување на најмалку 1/3 од утврдената бројка на деца на улица во државата							

1. Формирање на мобилни тимови стоставени од 2 ЦСР и 1 НВО	Формирани тимови	Број на формирани тимови	2012	ЦСР и НВО	27 лица X 3 месеца X 4500 = 365000	НВО и средства од донатори	
<u>Краткорочна цел 5.2:</u> Јакнење на капацитетите на најмалку 5 центри за соц.работа на годишно ниво за работа со деца на улица							
1. Организирање на обуки на ЦСР и РИЦ	Организирани 2 обуки за зајакнување на капацитетите на вработените во ЦСР.	Број на организирани обуки	2012	Завод за социјални дејности	500.000	Донација, донатор	Изработка на проект

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 6: Намалување на бројот на малолетнички бракови кај Ромската заедница

Мерки / Активности	Очекувани резултати	Индикатори	Рок	Можен имплементатор	Буџет		
					Сума	Можен извор	Коментар
<u>Краткорочна цел 6.1:</u> Подготовка на програми за превенција и јакнење на родителските капацитети за периодот 2012-2014							
1. Формирање на мобилни тимови од	Формирани 9 тимови во 3	Број на форм.тимови и број на мапирани	2012	НВО и лок.самоуправа	122000 ден 27 лица X	Донатори	Изработка на проекти

лок.самоуправа и НВО	општини 80% утврдена фактичка состојба	семејства			4500 ден		
2. Обука на тимовите за работа на терен	Организиран дводневни обуки за 9 работни димови во 3 општини зајакнат капацитет на тимови	Број на организирани обуки	2012	Завод за СД за ЦСР, РИЦ и претставници од локалната	150.000	Донатори	Обука
Краткорочна цел 6.2: Мапирање и утврдување на состојба во 3 општини за период 2012-2014							
1. Изготвување на програма за превенција и јакнење на родителски капацитети	Изготвена програма Имплементација на програмата	Изготвена и имплементирана програма во 10 центри	2012	МТСП, завод за с.дејност	120000	Донатори	Изработени проекти
2. Изготвување на стручна документација за имплементација на програмата	Изготвена документација и влезна податоци во системот на СЗ	Подготвени евиденциони листи	2012	ЗСД и ЦСР			

ДОЛГОРОЧНА ЦЕЛ 7: Намалување на бројот на неевидентирани Роми кои поради недостаток на потребната лична документација не се во состојба да остваруваат права од социјалната заштита

Мерки / Активности	Очекувани резултати	Индикатори	Рок	Можен имплементатор	Буџет		
					Сума	Можен извор	Коментар

<u>Краткорочна цел 7.1: Мапирање и утврдување на состојбата за период до крај на 2011/почеток на 2012 година</u>							
1. Формирање на локални тимови за идентификација на лица	Идентификувани лица без документи, формирани тимови	Број на идентификувани лица без документи	2011/2012	Координатори од МТСП Учесници во локални тимови: МВР, Управа за матична евиденција, Центри за социјална работа, Управата за внатрешни работи, Ромски информативни центри и НВО			
<u>Краткорочна цел 7.2: Обезбедување на техничка и финансиска помош на идентификуваниот број на лица кои не се евидентирани</u>							
1. Финансиска и техничка поддршка за вадење на лични документи	Издадени лични документи на идентификуваните лица кои претходно немале документи	- Број на лица упишани во матична книга (200 лица) - Број на лица за кои на кои им е издадена лична карта (800 лица)	2012	МТСП, Министерство за правда, МВР, УМЕ, ЦСР, РИЦ	200 лица упишани во м.к.*150 ден. = 30.000 800 лица за лична карта*250 ден. = 200.000	МТСП Буџет	Потпрограма 43
<u>Краткорочна цел 7.3: Подобрување на информираноста на Ромската заедница за можностите за вадење на лична документација заради остварување на права од соц.заштита за период до 2012</u>							
1. Изготвување на информативни плакати за вадење на потребна лична документација	Зголемена информираност и намален број на лица без документација	Број на информативни мат. Број на лица што имаат документи	2012	МТСП	35.000 ден	МТСП Буџет	Потпрограма 43

11. РЕЛЕВЕНТНИ ДОКУМЕНТИ КОИ ОСВЕН НАЦИОНАЛНАТА ПОЗИТИВНА ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА ГО ОБВРЗУВААТ М Т С П И ВЛАДАТА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ДА ЈА ДОНЕСЕ И ИМПЛЕМЕНТИРА ОВАА ПРОГРАМА

1. Декларација за социјална сигурност на земјите од Западен Балкан

2. Меѓународна конвенција за елиминирање на сите форми на расна дискриминација
3. Меѓународен пакт за граѓански и политички права
4. Меѓународен пакт за економски, социјални и културни права
5. Конвенција за елиминирање на сите форми на дискриминација врз жената
6. Конвенција за правата на детето
7. Европската конвенција за остварување на правата на децата (ЕТС 160)
8. Европска конвенција за признавање и спроведување на одлуките кои се однесеуваат на старателството над децата и обновување на старателството над децата (ЕТС 105)
9. Европската конвенција за законски статус на вонбрачните деца (ЕТС 085)
10. Европската конвенција за посвојување на деца (ЕТС 058)
11. Европска социјална повелба (ЕТС 035)
12. Протокол за статусот на бегалците
13. Конвенција која се однесува на правната положба на лицата без државјанство
14. Конвенција која се однесува на правната положба на бегалците